

ФИЛИП ДАВИД

Уредништво Летописа: *Како бисте у њој истичући смислу описали актуелни тренутак савремене српске прозе? Шта је наследило њој модернизам осамдесетих и деведесетих година прошлог века?*

Филип Давид: Описао бих га као период конфузије и кризе. Нове технологије доносе и ново схватање књижевности. Ако смо некада, у мојој генерацији, писали и говорили да је после Кафке, Бекета и Борхеса немогуће писати као пре њих, сада је јасно да је после појаве интернета и свега онога што доноси немогуће писати као пре тога. Још не можемо да сагледамо све последице ништа ће из тога произаћи.

Све чеће се догађа да романописци пишу сценарије за филмове и серије, а да драматурзи добијају књижевне награде. Веза између књижевности и филмске уметности њој је све чвршћа. Како ће се њој одразити на саму књижевност?

То није ништа ново. Од почетака звучног филма, писци, па и они најпознатији писци, укључили су се у стварање филмске уметности. Иза неких филмских ремек-дела, поред познатих редитеља, стоје и познати књижевници. Такође, велики број успешних и значајних филмова снимљен је по више или мање познатим књижевним остварењима. Везе и утицаји се преплићу. Може се без проблема доказати и да постоји несумњив утицај филма на савремену књижевност. Постоји једна крупна разлика: на филму је главни аутор редитељ, а писац сценарија само његов помоћник, често у сенци.

Српска је у прошлом веку њој оставио њој за кога се њој књижевност. Да ли можете да описате данашње читаоце српске прозе? Да ли је у њој један њој читаоца, или је њој средишње различитих њојова?

У нашем времену књижевност је у највећој мери комерцијализована. Некада су постојала државна издавачка предузећа, која су углавном водила рачуна о квалитету објављиваних дела. Тада смо добили и неке од најзначајнијих превода светских класика, али и оних модерних. Истина је, међутим, да су често преовлађивали идеолошки критерији. Данас, када је све приватизовано, па и издавачка предузећа, за приватне издаваче битни су комерцијални критерији. Оно некомерцијално могуће је објавити само уз помоћ донатора и европских фондова. А до њих није увек лако и једноставно доћи.

У којој мери политичка коректност утиче на тематiku и квалитет савремене српске прозе? Да ли има неки утицај да постоји политички утицај на распоред снага у књижевном пољу?

Има доста примера да се преко политичког утицаја долази до књижевног утицаја, или да се књижевни утицај ставља у службу политике. Тога је било и биће. Али то нема везе са политичком коректношћу. Није ми сасвим јасно шта политичка коректност значи у озбиљној и доброј књижевности. Која је то врста уступака и коме. Ако је реч о уступцима на штету истине и уметности, онда је политичка коректност само врста цензуре или аутоцензуре. Или, што је још горе, прилагођавање одређеним идеолошким нормама. С друге стране, политичка коректност треба да постоји, има своје место, у политичком животу, у свакодневном животу, па и у новинарству. Али у литератури, свакако, не.

Чак и онда када је себе оправдала као израз снаге стила, као у случају Флорберове Мадам Бовари, проза је поседовала и снажан критички потенцијал. Да ли савремена српска проза поседује критички потенцијал и проишав чега се она буну, ако је тај потенцијал сачувала?

Мислим да је став како добра проза морати имати и „снажан критички потенцијал” веома уско гледање на књижевност и уметност у целини. Свакако, постоје писци који су у својим делима друштвено и критички ангажовани, али још је више оних за које се то не може рећи. Ако постоји некакав „ангажман”, он је у области естетског, филозофског, метафизичког, или се исцрпљује у чистом задовољству писања или психотерапеутском деловању.

Свођење књижевности на њену утилитарну улогу, друштвено корисну, значи искључивање жанровске разноврсности књижевности и признавање критичког вредновања литературе искључиво политичким и социјалним критеријумима.